

La consellera Lourdes Ciuró i altres representants polítics, al mas de Santa Magdalena. FOTO: JOAN REVILLAS

Móra d'Ebre

El mas de Santa Magdalena s'afegeix als espais de memòria de la batalla de l'Ebre

Es tracta de la fossa de la Guerra Civil més gran excavada a Catalunya, on s'han instal·lat plafons informatius que donen a conèixer el passat de l'espai com a hospital de campanya

M. MILLAN
MÓRA D'EBRE

El mas de Santa Magdalena a Móra d'Ebre, que va ser hospital de campanya durant la batalla de l'Ebre i on s'han recuperat 177 restes de combatents, s'ha incorporat a la Xarxa d'Espais de Memòria de la Generalitat de Catalunya. Gràcies a un acord amb la propietat dels terrenys, s'ha dignificat l'espai perquè sigui un recordatori de la Guerra Civil i els que hi van perdre la vida. L'Ajuntament de Móra d'Ebre ha marcat amb grava els punts on es trobaven les fosses excavades, mentre des de la Generalitat s'han instal·lat plafons que senyalitzen la zona i expliquen el context històric de l'espai i la intervenció arqueològica realitza-

da per part de la Direcció General de Memòria Democràtica, en especial referència al paper del lloc en l'organització sanitària republicana.

La consellera de Justícia, Lourdes Ciuró, va visitar ahir la zona. «Hem recuperat i dignificat aquest espai, que passarà a formar part del circuit de paisatges de memòria democràtica de la batalla de l'Ebre i que ens permetrà fer difusió sobre el terreny dels estralls i de les conseqüències del feixisme i de la guerra». «Els paisatges de memòria també ens parlen. I no els podem emmudir, tal com durant més de 70 anys van fer aquells que van silenciar la veu dels qui van perdre la guerra», remarca.

La fossa del mas de Santa Magdalena va ser localitzada arran

de l'estudi de geolocalització de fosses comunes de la Guerra Civil a la comarca del Priorat i a Terres de l'Ebre, encarregat per la Direcció General de Memòria Democràtica i dut a terme per la Universitat Rovira i Virgili l'any 2016.

En l'estudi es va informar que la fossa estava associada a un hospital de campanya del XV Cos d'Exèrcit republicà, que s'hauria habilitat al mas i a l'ermita adjacent, avui desapareguda. Segons fonts orals, els soldats finats havien estat enterrats en un bancal d'oliveres situat davant mateix del mas, indret en el qual es va apreciar la presència de petites restes òssies. La informació sobre la fossa incloïa, també, una llista de soldats, procedent de les anotacions d'un dels cirurgians que hi havien treballat, el doctor Miquel Gras Artero.

Durant els set mesos de treballs arqueològics, entre el 2020 i el 2021, es van recuperar un total de 177 cossos, a més de nou amputacions, dipositats en 62 punts d'inhumació. Es tracta de la fossa més gran de Catalunya localitzada i oberta fins ara, segons remarquen des del Departament de Justícia.

177

● combatents es van trobar enterrats en fosses en aquest punt, que va ser hospital de campanya durant la Guerra Civil

De moment, a través del programa d'identificació genètica, s'ha pogut posar nom i cognoms a dos dels combatents morts. El primer va ser Andreu Flores Flores, soldat republicà que ja va ser retornat a la seva família i re-inhumat al cementiri d'Arenys de Munt.

Aquest passat mes de maig també es van poder identificar les restes de Josep Aubeso Rovira, una de les persones que apareixia a la llibreta del doctor Miquel Gras Artero i que constava al Cens de persones desaparegudes de la Generalitat de Catalunya des de l'any 2005.

La família Flores va ser ahir al mas de Santa Magdalena i va poder localitzar i visitar per primer cop la tomba on van enterrar-lo. La seva neta Jèssica Flores, que va intervenir de forma espontània en l'acte, va llegir un text emotiu sobre la troballa del seu avi, que ha permès que la família «tanqués el dol».

Les restes de les altres 175 persones, no identificades de moment, es preveu que siguin dipositades al cementiri de Móra d'Ebre en els propers mesos, segons va explicar Ciuró.

Un dels plafons explicatius que s'han instal·lat en aquesta zona.

FOTO: JOAN REVILLAS